

MARJAN MARINŠEK
(31.1.1941 - 14.11.2011)

Beseda Vlada Vrbiča

Marjan, zadnje slovo je človekova zasebna zadeva, zato ga je v tej hiši, kjer sva skupaj službovala skoraj dve desetletji¹, težko deliti z drugimi. Pa vendar ...

Menda nisi bil rojen 31. januarja, tako kot navajajo uradni viri, ampak šele 1. februarja. A so te starši prijavili dan prej, da bi dobili 150 dinarjev otroških dokladov še za januar. To je le ena od številnih zgodbic iz tvoje bogate zakladnice doživetij iz mladih let. Velenjčani smo te sicer spoznali šele proti koncu šestdesetih let, ko si svoje pravniško znanje dokazoval najprej v Gorenju in potem na občini. Saj ne mislim, da si bil slab pravnik, ampak to, za kar si bil v resnici poklican, si začel zares doživljati šele z ustanovitvijo Kulturnega centra Velenje sredi sedemdesetih let. Velenje je bilo takrat še vedno v razcvetu in potrebovalo je več kulturnega dogajanja, več vrhunskih prireditev, ti pa si hotel izpolniti vsaj del svojih mladostniških hrepenenj. Kot direktor Kulturnega centra si v Velenje pripeljal številne znane umetnike: slikarje in kiparje, pianiste, pevce, pisatelje... Preko novih znanstev si začel večati svoje zbirke: Gasparijeve razglednice, Ostržka, Prva berila, Robinzona, šolske potrebščine... Ampak dobro, to so drugi že neštetokrat opisali. Sam sem te začel spoznavati leta 1988, ko sva postala sodelavca. Takrat si imel že bogate izkušnje, saj si bil več kot desetletje direktor zavoda in poznal si vsaj polovico pomembnih slovenskih kulturnikov. Svoj posel si obvladal in opravljal si ga res z veseljem.

Priznam, tudi sam se od tebe veliko naučil.

Čeprav, če bolj pomislim, s tabo pravzaprav niti ni bilo tako lahko sodelovati. Najbolj sem se bal tistih tvojih telefonskih klicev: Zdravo! A si gor? A lahk pridem za pet minut ktebi? Skoraj vsak takšen klic je namreč pomenil novo idejo. In težava je bila prav v tem, da so bile ideje v veliki večini res dobre in bi jih bilo škoda zavreči. To pa je pomenilo, da je bilo na nek način potrebno tudi ustvariti pogoje, se pravi najti denar za uresničitev. Bil si vztrajen, na trenutke že kar trmasto vztrajen. Pa se je navadno obrestovalo: Gostili smo znane umetnike, gledališki abonmaji so bili ves čas med najbolje organiziranimi v državi, tvoj otrok humanitarni Bolero je že prešel številko dvajset, še daljšo tradicijo imajo poletne kulturne prireditve. Velenje si navdušil nad likom Pike Nogavičke – saj res, ali nisi morda bil v predprejšnjem življenju ravno Pika Nogavička? Bil si med ustanovitelji danes največjega slovenskega dogodka za otroke - Pikinega festivala, dolga leta si bil ena njegovih gonilnih sil, še pred dvema mesecema si kot Kapitan Nogavička z Alfredom pospremil svojo Piko...

Redkim je dano, da lahko prepletajo svoje delovne obveznosti in osebna nagnjenja. Tebi je to uspelo, saj si ob rednem delu krepil svoje zbirke, potoval po svetu, igral na citre, prepeval, nastopal za otroke in pisal. Saj je bilo s tem v zvezi kdaj slišati očitek, da za to izkoriščaš službo. Tipična slovenska zavist pač! Kajti ravno toliko, kot si za svojo dušo izkoriščal službo, toliko si svojemu zavodu in okolju vračal - mnogokrat so prav iz tvojih zasebnih stikov nastali dobri službeni projekti, s svojimi takoimenovanimi privatnimi zadevami si hkrati pomagal k prepoznavnosti Šaleške doline. Z ohranjanjem ljudskega izročila, z zbiranjem šolskih potrebščin in s pisanjem si zobu časa iztrgal pomembno kulturno

---

1 Žalna seja za Marjanom Marinškom je bila v Domu kulture 17.11.2011, op. ur.

dediščino. Vsak posebej prisluženi dinar si uporabil kot sredstvo za bogatenje zbirk. Verjetno te je kdo celo imel za čudaka, ko si na kup vlačil stare peresnice, šolske klopi in knjige. No, prepričan sem, da na svoje zadnje potovanje s sabo nisi ponesel prav ničesar od tega.

Pravzaprav si imel srečo, da si konec šestdesetih let prišel v okolje, kjer so bili dobripogoji za delo in si lahko uresničil ideje, ki jih kje drugje morda ne bi mogel – čeprav, lahko da si imel kdaj drugačen občutek. Že res, da je tudi med nami kdaj padla kakšna krepka, da je prišlo do zamere – z ene ali druge strani. A zamera nikoli ni trajala dolgo, kvečjemu do naslednjega projekta. Tudi ti si se dobro zavedal, da je brez pomoči sodelavk, sodelavcev, prijateljev in znancev večina projektov že vnaprej obsojena na propad. In da gre vsaj delček zaslug ob dobro opravljenem delu tudi tistim okoli nas. Župan Meh je imel za možake, kot si bil ti ali kot je recimo najin skupni prijatelj Ivo Stropnik, navado reči, da je z vami težko, še težje pa brez vas. In da če vas ne bi bilo, bi si vas bilo treba izmisliti. Vsekakor kompliment. In ob komplimentu tudi nagrada Grb Mestne občine Velenje za tvoj prispevek k razvoju in prepoznavnosti Velenja. Seveda, bil si tudi velenjski ambasador v tujini – z bogato zbirko Gasparijevih razglednic, citrami in pevkami si delček slovenske topline prenašal na vse celine. In niso bile mačje solze družiti se sredi Stockholma s super zvezdo Astrid Lindgren.

Po svojem petdesetem letu kakor da se nisi hotel več starati. Za sodelavce si odtlej vsako leto pripravil praznovanje petdesetega rojstnega dne, vedno na izviren način, nazadnje letos z ogledom starih Filmskih novosti, kokicami in Pikinimi palačinkami. In mi smo ti podarili brezo, da jo zasadiš v spomin na nas ... Ekskurzije, ki si jih organiziral za svoje sodelavce so bile vedno nekaj posebnega, celo do Amerike si nas popeljal. Nikoli pa ne bomo pozabili našega obiska na tvojem Kozjanskem, ko smo z avtobusom sredi ničesar, dobesedno sredi ničesar, slučajno! naleteli na prijazne domorodce, ki so delali na polju in so čisto slučajno imeli s sabo ajdovo potico, da so nam jo na srebrnih pladnjih tudi ponudili. Nasploh si užival, če si nam lahko pripravil kaj posebnega, bodisi kengurujevo pašteto po povratku iz Avstralije, bodisi obložene kruhke z ameriškimi zastavicami in kokakolo, ko si se vrnil iz Amerike. In vse to si običajno začinil z vtisi s poti. Bil si dober pripovedovalec, kar si nenazadnje tudi dokazal v številnih člankih in knjigah. In kot se za dobre pripovedovalce spodobi, si, kadar je zmanjkalo dejstev ali ko zgodba ni bila dovolj zanimiva, kaj malega spremenil ali pa dodal, samo da si poslušalca in bralca pritegnil. Ja, in bil si duhovit, nekako neposredno, po Marinškovo, duhovit. Kakorkoli že, bistveno je, da si pozabi iztrgal številne dogodke in usode, ki bi sicer ostale tam nekje med kozjanskim gričevjem

To, da so ti zdravniki že nekaj let pred odhodom v pokoj pisno zapovedali, da smešdelati samo štiri ure na dan, je ostalo le mrtva črka na papirju. Kot da si hotel dokazati, da se motijo. Luč v tvoji pisarni v prvem nadstropju Kulturnega doma je še vedno gorela dolgo v noč. V tistem času si šele prav zaživel s svojimi šolskimi predstavami, takrat se je zate začelo najbolj vneto pisateljstvo in spomnim se, kako srečen si bil, ko so te končno sprejeli v Društvo pisateljev. Z vsakim novim petdesetim rojstnim dnevom pa si se še rajši vračal h koreninam, na svoje Kozjansko in zadnja leta si tja prenesel velik del svoje energije in bogatih izkušenj iz velenjske kotline. Seveda, srečo je treba deliti.

Pred meseci je v velenjski galeriji na dogodku ob tvoji sedemdesetletnici množica obiskovalcev vseh starosti dokazovala, da si med ljudmi priljubljen. Verjetno zato, ker si jim znal približati to ali ono zvrst kulture, ali pa si jim morda samo obudil spomine na njihovo mladost. Razstava, ki si jo pripravil s sinovi – profesionalno pač, kot se je za tebe in tvoje fante vedno spodobilo, pa je govorila še o nečem drugem – o človeku, ki je bil poln idej, energije, volje, vztrajnosti in ambicioznosti. Bila je dokaz, koliko človek zmore v nekaj desetletjih bivanja na tem planetu - če so mu zvezde kolikor toliko naklonjene in če ima okoli sebe ljudi, ki so z njim pripravljene sodelovati.

Menda naj bi v kratkem izšla tvoja nova knjiga pri Mohorju, v začetku decembra naj bi imel otvoritev razstave na velenjskem gradu, midva sva se že dlje časa ukvarjala s knjigo o kinu in filmu... Vse je teklo tako, kot da tega ponedeljka, 14. novembra 2011, ne bo nikoli.

A zgodil se je. In zgodil se je natanko na 104. rojstni dan tvoje zvezde Astrid Lindgren.

Dokončno in nepreklicno.

Hvala, Marjan! Bil si dragocen človek! Pogrešamo te!

Beseda Iva Stropnika

»Sv. Peter, k tebi prihaja po jaslice in redek izvod prvega berila«

Zaslужni velenjski občan in ugledni kulturni ustvarjalec Marjan Marinšek je bil rojen 31. januarja 1941 v Kozjem. V kozjanski svet je ostal zaljubljen do svojega zadnjega diha. Po izobrazbi je bil pravnik, po duši in vsakodnevni zavzetosti pa predvsem kulturnik – in takšen bo ostal v spominu številnih, ki smo ga imeli radi ter z njim v Velenju in drugod delili prenekatero uro, leto, več desetletij kulture.

Službovati je pričel v Železarni Štore, štiri leta je bil pravni referent v Gorenju, leta 1971 pa so ga izvolili za tajnika Občine Velenje. Leta 1975 je uspešno izpeljal združitev profesionalnih kulturnih dejavnosti v Velenju in postal prvi direktor Kulturnega centra Velenje, kasneje pa vodja njegove enote za kulturne prireditve, kjer je ostal zaposlen do upokojitve leta 2007. Marinškovo delo je obsegalo organizacijo in izvedbo kulturnih prireditev, likovnih idr. razstav, kulturnih večerov, gledaliških abonmajev idr. Že samo dejstvo, da je v Velenju organiziral okrog 500 rednih *petkovih kulturnih večerov*, zgovorno priča o njegovem neutrudnem delu v velenjski kulturi in zanjo. V Velenju je gostil številne ugledne jugoslovanske, slovenske in tuje osebnosti, zlasti iz sveta kulture in umetnosti.

Bil je strasten zbiratelj in vnet razstavljalec knjig idr. predmetov s svetovno znanimi literarnimi liki Pike Nogavičke, Ostržka, Rdeče kapice, Robinzona Crusoeja ... enako zbirka starih papirnatih jaslic idr. Pomemben je Marinškov prispevek k ohranjanju narodnega blaga, kamor sodijo njegove osrednje zbirke prvih beril (zbral jih je preko tisoč z različnih koncev sveta), pa zbirke stare šolske opreme, Gasparijevih razglednic in še marsičesa.

Bil je pobudnik oziroma med ustanovitelji in organizatorji številnih tradicionalnih ter danes najstarejših velenjskih prireditev (Pikin festival, Poletne kulturne prireditve, festival Prešmentane citre, dobrodelna prireditve Bolero idr.)

Citre so ga radostile od zbiratelja starih slovenskih citer do glasbenika-citrarja samouka. Bil je ustanovitelj in častni član Citrarskega društva Slovenije, na Univerzi za tretje življenjsko obdobje v Velenju je citranje tudi poučeval. Ustanovil in vodil je glasbene skupine Šaleške predice, Márjanke in Trio Moj dom, s katerim je izdal šest nosilcev zvoka.

Za svoje vsestransko kulturno-ustvarjalno delo je leta 2003 prejel občinsko priznanje *grb Mestne občine Velenje*.

V različnih časopisih je objavil preko 350 reportaž. Napisal je ducat samostojnih knjig in v zadnjem desetletju postal član Društva slovenskih pisateljev. Naj ne bodo odveč vsaj imena Marjanovih avtorskih del (dokumentarnih, monografskih, domoznanskih, spominskih in literarnih), knjižno objavljenih med 1996–2011: *Na celjski gimnaziji zvoni*, *Astrid Lindgren*, *Planinčeva Micka*, *Moje prvo berilo*, *Kolerabjeki* (v dveh delih), *Ježkova torta*, *Med cvetjem in trnjem*, *Ko slive v mlin narejajo*, *Slovenska pravljica Maksima Gasparija* (skupaj z Ivanom Sivcem) ter *Zvezda Astrid*. V letošnjem temnem novembru je izšla njegova knjižna labódnica *Tonček je prišel*, zbirka anekdot in spominov na slovensko učiteljstvo iz predvojnega in povojnega časa. Knjižnih načrtov je imel Marjan še veliko. Občasno se je ukvarjal s prevajalstvom in v slovenščino prevedel sedem slikanic. Njegovo uredniško delo predstavlja vrsta likovnih monografij in katalogov – omenimo vsaj uredništvo in soavtorstvo prve obsežne monografije o kiparju Napotniku iz leta 1983, po katerem je nosila ime osrednja

velenjska kulturna ustanova, ki ji je, kakor je pač vedel in znal, vdihoval dušo in širil njen ugled tudi čez meje naše dežele. Marinšek je štiri desetlja rasel z novim Velenjem in Velenje je kulturno odraščalo tudi z njim. Bil je popotniškega duha in priložnostni igralec ... mož neprešteti talentov!

Svojemu rojstnemu Kozjemu je srčno postavil stalno muzejsko zbirko *Šola moje mame*, svojemu drugemu domu – Velenju pa je že dolgo načrtoval in želel postaviti stalno zbirko iz svojega osrednjega zbirateljskega dela (svet prvih beril, Pika Nogavička idr.). To bi vsekakor bil in zagotovo tudi bo najlepši in trajni spomin nanj.

Morda smo ga slišali, morda ne, a zagotovo nam je Marjan rekel: »Saj bom še hodil nazaj,« in odšel – skozi vrata, ki jih ni bilo. Sveti Peter, k tebi prihaja po jaslice in redek izvod prvega berila naš neponovljiv, zaslužen in domoljuben zemljan. Daj, podari mu te radosti za njegove bogate zbirke minljivosti sveta.